

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre 2 frt,
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A megyei bizottság közgyűlése okt. 25-én.

(Folytatás és vége.)

Igen, a leendő vagy lehető csombordi hidnál állottunk meg. A chaosból állott elő a világ, szépen rendezve és örök természeti törvények által szabályozva. A bizottság, mely a csombordi révjog megváltási órá végett szükséges értekezletre lett kiküldve, nagy fejtörésben volt egy jó darabig a felett, hogy miként állapítsa meg a váltás árát, mert a tulajdonosok egyszerűen csak azt állították, hogy 1200 frt jövedelem lévén — kell 18000 frt váltás tőke. Végre azt gondolta a bizottság, hogy felvesz 900 frt nyers jövedelmet s ennek alapján 14000 frt váltás tőkét hoz javaslatba; — lássa aztán a közgyűlés! — A közgyűlés sem okoskodott sokat, hanem elfogadta a javaslatot, — lássa aztán a miniszter! — Így majd rendrendre csak lesz egy szép hidunk, melyet a jégár ellen védeni és reperálgatni tiszta gyönyörűsége lesz a vármegyének. — erre pedig pénz lesz elég s ha a hidat netalán még elviszi a Maros — csinálunk másikat.

A közlekedési m. kir. miniszter szereti a rendet. De rend és jó rend között nagy a különbség s a lehetőség. — Így pl. azt akarja a miniszter, hogy a megyei közmunka-költségvetést csináljuk meg már az őszi közgyűlésen. Ámde, miután a közmunka-erő-összeírás csak nov. hóban készül el, a megváltási bejelentések pedig még csak ezután történnek, tiszta dolog, hogy a felhívásnak eleget tenni nem lehet. Ezt meg is írjuk. — Fogadok rögtön, hogy eredmény nélkül, mert Baross miniszter makacs egy ember — ugy veszem észre.

Meg kell említenünk, hogy a belügyminiszter oly jól díjazottnak találta körjegyzőinket, hogy a földadó kataszter nyilvántartásáért parcellánként fizetni szokott 10 kr jövedelmet is mellőzni rendelte; egy határozatában pedig kimondotta, hogy a német időkből való építési rendtartás büntető határozatai érvénytelenek. — Nő — hát akkor mi fogunk egy kemény szabályzatot csinálni s véget vetünk a sok rendtelenségnek.

A közlekedési ministert különben határozottan rossz kedvében találta vármegyénk. Tudja mindenki, aki Ab-rudbányásig utazott, hogy micsoda nehézségekkel s mennyi természet akadályjal kell megküzdeni ott az ut-építéssel s az építészeti hivatal utazási és építési számlái tudják megmondani, hogy mibe kerül csak 2-3 kilométernyi utszakas is ott a hegyek között. Nagy pénz kell ahoz, hogy kitépse valaki ezt az utat, melyet pedig ki kell építeni, ha azt nem akarjuk, hogy egy nagy vidék el legyen zárva a vasuti közlekedéstől s az élelmi

táru szolgáló Marosvölgytől. Az a „valaki“ pedig nem lehet a szegény vékony pénzü vármegye, — az csak az állam lehet. De hát gondoltuk, miután ez a jó állam értünk fog tenni, — igérjük mi is valamit viszonzásul, hogy ne láttassunk szegényeknek is, önzöknek is, — ez a „valami“ pedig — úgy gondoltuk — az egész megyén átvonuló államot lenne, 11.000 frt évi kiadással! — nagyon megsajnálta bennünket ezért a miniszter; de aztán ezzel a sajnálattal s „hezánk szomorú pénzügyi viszonyaira“ való utalással ki is fizetett. De hát mire való a képviselőház? hiszen ott ülnek a mi képviselőink! Oha fogunk írni s aztán meglátjuk: hogy mi lesz?!

Most következzék az a tárgy, mely végre-valahára vitát provokált. — olyat, aminő rég esett meg. Nem volt ugyan valami rettenetes, de hát egy kis friss nyári záporoként hatott az elporosodott, ellomhult légkörre. Azt ajánlotta ugyanis az állandó választmány, hogy a kötelező közmunka-váltás 1/4-ről emeltesse felére. Báró Splényi Henrik és Zzyk Dániel elleneztek ezt a jövedelem hiányt, a nép szegénysége szempontjából. Védtek alispán, b. Kemény Géza és többen. Eltekintve attól, hogy némelyek nem a főérveket, hanem egyes mellék állításokat ragadták meg felszólalásaik textusa képpen. — a vitaközös elég korrek volt s annyi éleltséget okozott, — amennyi felett a gyűlés végén b. Kemény Géza, a debatte kedvelő nem győzött csudálkozni. En kimondatnám határozottan, hogy jövőre minden közgyűlésen néhány tárgy felett okvetlenül gyakorolni kell az eloquentiát lehetőleg klasszikus minták szerint, idézve Smith Adámtól Leroy-Beaulieutól, Kantól, Verulami Baco-tól kezdve Matlekovicsig, Hegedüs Sándorig és Lukács Béláig, mert ő-épen meggyékbeli kapacitás és alapos író is. — minden államférfiui bölcsességet és államtudományi ékességét. Az érdemes szónokokat már részletesen méltányolta kedves Solymosy barátunk lapunk múlt számában s én az általa felmutatott fotografiai élethűségnek igazolását legjobb kópizátorunkra: Szász Joskára bízom. Ajánlom számon kérni tőle.

A filloxerával is bajlódunk, vagy is inkább: a filloxera miatt Trefort miniszterrel. Azt rendelte ugyanis, tanítóképezdékben tanítsák az amerikai szőlőveszőre való ojtást és néptanítók öltessenek szőlővesző telepeket, miután pedig a filloxera is amerikai: — miután a filloxera rajta van az amerikai szőlőveszőn, sőt b. Kemény Géza szerint talán a szőlőbogó magván is. — nekünk pedig filloxera semmiféle alakban, és semmiféle veszőn nem kell, — ergo: nem kell az olyan miniszter! rendeltem sem. — mely ily filloxera behurcolására csak elvélve is alkalmas adhat.

Komolyan szólva: Gyulafehérvár tanácsa és képvisellete méltó az elismerésre, — költségvetése korrek, számadása pontos, a törvényeknek eleget tesz, mit azzal is kimutatott, hogy előre terjesztette be az 1886. XXII. t.c-znek megfelelő szervezeti szabályzatát és ügyrendjét. Jóváhagyatott.

Hejhl de erre ismét egy vitás tárgy kerekedett elő: mi az állandó választmányban is szavazatbővséggel ment keresztül. Nagyenyed városnak ugyanis megtrüft a „Nem, zeti szálloda“ című vendéglője. Keresset bérlet szóval és irásban, még az újságokban is kétszer próbált szerencsét. Egy negyed évig állott üresen a vendéglő, a városi pénz-tár érzékeny kárára. A legrosszabb helyzetben az a mentő gondolata támadt, hátha kivesszi a gazdag Habermann s sörhaszonbérlet. Nő ez a derék úri ember, a ki Szebenben, Rusts'uban és talán Konstantinápolyban is főzet sört, rövid uton meg is kötötte az alkat. Ad 800 frtot oly feltétellel, hogy az eddigi bér mellett az övé marad a sörrenda is 6 évig? 800 forint a vendéglőért, a miért alig akartak pár száz forintot adni, szép pénz. Persze, hogy megcsinálták a szerződést s a város képvisellete augusztus 29-én helyben is hagyta. Ennek persze híre ment, még Gyulafehérvárra is és Körner uram a sörrendaár egyedül 279 frtial többet ígért. Miután azonban ajánlata később érkezett s vele különben üresen maradó „Nemzeti szálloda“ bérleten nem segített volna, — nem vették figyelembe. És a miért, hogy nem vették figyelembe, — meg is indította a vitát b. Splényi s lön kegyetlen viadal. Az egyik napnál fényesebben bizonyítja, hogy a város veszt, — a másik a 4 számtani alapmívelt segítségül hívása mellett a tiszta nyereséget bizonyítja be. Szilágyi Gyula a trónbeszédre apellált s figyelmeztetett, hogy megváltják a sörregálót s 279 forint jövedelemnek megfelelő tőkét veszt a város; — arra meg Török D. bosszankodott fel, hogy mi köze ahhoz a tudós tanárnak, — hisz az a város dolga. Szóval annyit beszélünk, hogy végül szavazni kellett. Persze azok nyertek, a kik előt a plus csak plus marad, — azt tartván, hogy a Habermann sörét legjobb a kinyitott „Nemzeti szálloda“ iddogáljai. A publikum ez alatt meg is éhezett, meg is szomjazott s benne gosta: ebédre oszolt szét.

Hátha itt lett volna Pávai bátyánk, vajon mikor juthatunk volna leveleshez?

Délután bizony kevesen voltunk.

Az öreg Gáspár bejelentette, hogy a közigazgatási bizottság tagjainul Barcs Ferencz, Szalánczy Lőrincz, báró Kemény Géza, Kiss Bálint és dr. Mohay Sándor. választattak meg. Gyorsan folyt a gyűlés: jóváhagyunk

TÁRCZA.

Boru után derül az ég!

A bubánat: terhes felhő,
Éltem egén gyakran feljő. . .
De szivemben a reményesség:
Boru után derül az ég!

Össze tépett boldogságnak,
Annyi romnak, tűnő vágyának
Helyén — fakadhat rózsza még. . .
„Boru után derül az ég!“

Sötét éjnek csillag-fénye.
Fájó szivnek a reménye
Azt sugja: majd eljő a bék'. . .
„Boru után derül az ég!“

Fülei Szántó Lajos.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16-, 17- és 18-ik században.

(Folytatás.)

Csapay András. — A virágvasárnap pusz-
tulást megelőzőleg semmit sem tudunk felőle. Ekkor
Bajesi mellett 2 ik pap volt. Valószínű, hogy az enyedi
két prot. egyház különválása után mindjárt lett enyedi
pappá s a két pap korzakaza az enyedi ref. egyházban
vele nyílik meg.

A pusztulás nyomorait és keserveit hallgatóival
együtt viselte és szenvedte ő is. Ott volt Toroczko vidé-
kén is s a bujdosás heteiben hívei körül lelkesítő szolgál-
latokat végzett.

Az elpusztult hitközségnek nem lévén módja, hogy
két papot tartson, paptársá Bajesi halála után, mint első,
vagy nagy pap csak egyedül szolgált mindaddig, míg
enyedi pap lenni megszűnt.

Az egyház és templom helyreállításának nagy mun-
kája, papsága ideje alatt indult folyamatba s eme fárászó
munkából Csapainak jelentékeny rész jutott.

Közbecsülésben álló ember volt Enyeden, mi mellett
világosan azon körülmény bizonyít, hogy azon enyedi kül-
döttséget, mely 1707 ben azért járt N.-Szebenben Rabutin
labonez tábornoknál, hogy a szerencsétlen Enyed részére
kegyelmet és kíméletet kérjen, ő vezette.

Biztosan tudni nem lehet, de nagyon valószínű,
hogy haláláig maradtott Enyeden, mi 1719 végén követ-
kezhetett be, mert az ezt követő 1720 ik évben már
Marosvásárhelyi Karancsai Istvánt
találjuk, mint papot Enyeden.

* * *

Marosvásárhelyi Karancsai István született Maros-
vásárhelytől 1647-ben. Tanulását a kolozsvári főiskolában
kezdte s az enyediében folytatta. Pár évet a külföldi
egyetemen töltött. Hazájába visszatérvén, előbb néhány
évig, a marosvásárhelyi főiskola mellett tanító volt. Innen
1680 körül Radnóthra hívatott meg papnak, mely lelkesítő
állomás, a ref. vallásu Apaffi fejedelem Radnóthon lak-
ván s fényes udvart tartván, — akkor szép és jövedel-
mező volt.

Radnóthról 9 évi szolgálata után át ment Vajda-
hunyadra. Szolgált a m.-báncsi, harasztkereki és küküllő-
vári virágzó egyházközségekben. Enyedre Küküllővárról jött
át, mint generális notárius, már öreg korában 1720-ban.

Az enyedi egyházmegye azonnal esperesének kérte
fel, sőt az ugyanazon évben Kolozsvárt tartott közsinat
püspököknek választotta s így mint egyzerszemin erdélyi
ref. püspök szolgált Enyeden 1728 ban bekövetkezett
haláláig.

Vásárhelyi mind Bod Péter, mind Hermányi
Dénés József enyedi pap följegyzéseik szorint igen dara-
bos, szókimondó ember volt, mit a következő eset is bizo-
nyít. Enyed város tanácsának tagjai megunták volt már,
hogy őket az öreg pap, illetőleg püspök minden alkalom-
mal csak így szólította: atyámfia! vagy atyám-
fia! s Károlyi Sámuel tanácsagot másod
magával elküldik követségbe Vásárhelyre, hogy a tanács
nevében kérjék fel, miként jövrőre, mikor a tanácsagjait
megszólítja, adja meg nekik az őket meg illető címet.

Vásárhelyi Károlyt nyugodtan végig hallgatván, a
tanács kérésére eme két rövid szóból álló választ adá:
„bolondok vagyatok.“

Püspöksége főleg arról nevezetes, mert az erdélyi
egyházkerület közsinata az ő elnökleite alatt határozta el
1726 ban Kolozsvárt, hogy a nehéző időkre való
tekintettel, míg azokban javulás
nem áll be, a püspököket ne válassza a
Status, hanem a generalis notarius
következzék a püspöki hivatalra.**)

*) Hermányi jegyzetei.

**) Lásd Bod Péter „Smirnai Szent Polikarpus.“

ben 3 évesek 1 drb
eres pyramidális ró-
drb 50 krtól 1 frt.
ózsák egészséges és

levél által is kész-
alázatos szolgálja
szler Ágoston.

tmény.

60. t.-ez 102. §-a értel-

ltó bíróság 1887. évi 3664.
ír. járásbíróság 1002/87.
el dr. FEJEVARI ADOLF
T. JÓZSEF felperes részére,
RACZ GERGELY alperesek
g elrendelt kielégítési vég-
1040 frtra becsült ingósá-
verés elrendelhetvén, annak
mennyiben azok törvényes
községe határában lévő

n délelőtt 9 órája

rasmarhák és lovak s egyéb
zés mellett s szükség ese-

erezendő ingóságok vétel-
költségéhez tartanak jogot
szközöltetett volna és ez a
elsőbbségi bejelentéseiket
tnek vagy irásban beadni,
ek a bíróság tábláján ki-

Mátyás Sándor
ír. kiküldött.

zay Kálmán
borszesze

gy a közönség
utáztatok által
ezethető legyen
veztettem, hogy
aim czégfelira-
vannak öntve
z itt látható
gygel ellátva.
hálati utasítás
ellékeltetik.

zay Kálmán
borszesze

ÉBEN.)

arangfelszere-
es javításokat
süinkre 1884.
mat nyertünk,
l a mellett,
k, oly könnyű

öltetés nélkül
idéznek elő.
ányon függő
elhelyezet-
egjobban ké-
kovács, la-
véreinket.

ve. 6-6

vásárszerződéseket, verespataki csendőrlaktanya bővítést, tövisi sikátor eladást; de már Abrudfalvát árverésre utasítottuk koresmargaleja kiadhatása végett. Jöttek a költészetek, zárszámadások, melyeknek az ifjabbik Gáspár János a mestere. Egy fősztárszék telne ki belőle előlévőktől, előadástul. Nő még csak két felirat, dr. Popu balászfalvi orvos diplomájának kihirdetése. — egy kis pénztári jelentés — és azzal, mint a kik jól végezték dolgukat, megéljenzük a főispán urat és szétosztunk.

A király a hadgyakorlatokon.

Mikor az ősz beköszönt, vele egyszerre sorra járnak a házi tüzhelyeknél, feleségek, gyermekek körében nyugodtan eldélő, „cs. és k. tartalékosok“ lakásait hivatalos, komoly képű emberek, a kik szó nélkül egy apró kék czédulát tesznek az asztalra, aztán sietnek egy házzal odább. Ez a kicsike papiros nagy szomorúságot hoz a családra. A menyecskének utána egy hétig se lehet a szavát hallani s a mikor senki se látja, akkor sir legkeservesebben. Az apró-cseprő gyerekek meg, mikor látják az apjuk levett szomorú arcát, az anyjuk könyves, kislit szeméit, naphosszat elpityeregnek s még akkor is peregnek le a kövér arcaikon az öreg könyvek, mikor józűen majszolják az uszonna kenyeret.

Hát még a bucsu napján, akkor támad csak nagy sirás-rivás. Mert biz az nem tréfadolog, két-három hétre újra felvenni a puskát, borjut s elmenni a sok fáradsággal járó nagy hadgyakorlatra; odahagyva családot, foglalkozást. Nem is megy örömet egy tartalékos se a gyakorlatokra. Ujra katonává kell lennie, felöltöni a hetven fontos czakunpakkot, az első kakasszóra talpon lenni s kimenni mértőldekre, hol futva, hol gyors léptekben haladva, megtámadni az ellenséget, bozót közt, mocsárban rohanna, kusza előre s aztán akár győz, akár megverik, neki támad belőle baja. Ha győz, üldözni s kergetni kell az ellenséget, hogy kizsákmányolja a kivított előnyt; ha pedig megverik, akkor meg őt üldözik, kergetik — s így mindenképen „lauschritt“ lesz a vége. — Napról-napra óriási fáradság s a kurta pihenő, a rövid alvás kevés a nyugalomra, úgy hogy valóságos megváltás, mikor az utolsó napon a kürtös háromszor egymásután elfújja a „pihenni“-t. Nagyobb riadalom támad erre, mint egy megnyert ütközet után s hangosabb „éljen“ vagy „hurrah“ kiáltás rázza meg a levegőt, mint mikor szuronyszegezve rohamra mennek. A siphák magasra repülnek, kétszerháromszor is egymásután s mikor hazafelé masíroznak, úgy „kihuzza magát“ a legfáradtabb is, mint a zeneszóra defilírozna a vérmezőn.

De a sok fáradság mellett kellemes percei is vannak a szegény katonának. Mikor keserves fáradság után az ellenség közelébe férközött s eldurrogatva egy féltucat vak patrout, szurronyt szegezve, hurraht kiáltva rohan előre s ekkor villámgyors paripán mellette terem király a puskaropogáson tuhangzó erős hangon feléje kiáltja: „Jól van, nagyon jól van!“ vagy pedig „Szépen megy fiuk!“ — ki boldogabb akkor a szegény, agyoncsigázott katonánál?

A király pedig nem sajnálja a katonától a megérdemelt dícséretet, de a hibát se hallgatja el a magas rangú tiszt előtt s megkorholja, ha az rászolgált. Mindent meglát éles sasszemeivel, épúgy a megdícsérni, mint a korholni valót s az ítéletét, a véleményét sohasem hallgatja el. A királynak a hadgyakorlatokon való viselkedéséről

érdekes részleteket mond el a Pr., melyből a következő jellemző adatokat ismertetjük.

A gyakorló teret a király pillanat alatt körünyargalja s a nélkül, hogy nagyon kutató, keresné, bámulatos gyorsan megtalálja azt a helyet, honnan a kifejűdött ütközetet legjobban megfigyelheti. Aztán a király kezébe veszi a feleje nyújtott hatalmas távesövet s erre a jelre sokszor százra menő kísérete készen áll, hogy bármely pillanatban árkon-bokron keresztül nyargalva, a király parancsára el kell vágatnia, hogy hirt hozzon az ütközet egyes frazisairól. Máskor meg sarkantyuba kapja lovát s maga vágat nyomába a fényes kísérettel oda, honnan az ágyudőrej hallatszik, vagy a honnan a felszálló sűrű porfelhő mutatja, hogy egymás felé vágatató lovas csapatok készülnek az összecsapásra. Ilyenkor a király nem ismer akadályt, öles árkokon ugrat keresztül, sűrű cserjében törtet át s az utána vágatató testőrlovas hóféhér paripája hol itt, hol amott tünik fel, majd az ágyuk mellett, majd a szabad mezőn a huszárok előtt, majd meg a tüzelő rajvonatok sorai közt elvágatva; csak az imént látták a faluban, melyet a támadók ellen védelmez egy ezred s már is az erdőben, vagy valamely dombon fehérlik a paripa fényes szőre, szóval a király mindenütt ott van, a hol a gyakorlat érdekesebb mozzanatai történik.

Mire az elővéd bevezető csatározása véget ért s a csapatok felvonultak, a király ott terem, a hol előreláthatólag a döntő összecsapás történik. A király mindig pontosan ismeri a gyakorlat feltételeit s már a felvonuláskor csatlakoztatlan biztossággal kitalálja, hogy hol történik nagyobb ütközet, döntő összecsapás s e szerint választja meg a helyet, honnan majd az ütközetet végig nézi. Ilyenkor a király gyakran leszáll a nyeregből s példáját természetesen a kísérete is követi s valamennyien élénk figyelemmel kísérik a csapatok mozdulatait s az egész gyakorlat menetét. Néha a király, a ki gyakran éhgyomorral megy ki a gyakorlatra, felhasználja az esetleges szünőket s általában gyorsan megreggelizik. Csak néhány percig tart, míg a király a papirosban kihozott pár szelet sonkát egy darabka kétszersülttel megemészti s aztán egy korty sherryt iszik egy piczike ezüst bilikomból. A következő pillanatban a király, gyalog vagy nyeregben, ismét ketűzött figyelemmel nézi a hadgyakorlatot.

A király hosszabb ideig marad egy helyben, seregeseen tudolnak feléje a kíváncsi nézők, s gyakran tömött sorokban annyira körül fogják, hogy a kíséretét egészen elszakítják tőle. S a király nem tesz még itt sem különbséget katonára és polgár között, egy cseppet se haragszik meg a tölögő kíváncsiakra, a kiknek suttagó morgásától, fészkelődésétől gyakran a maga szavát se hallja. Barátságosan mosolyogva viszonzozza az alázatos köszöneteket, akár egyszerű parasztmenyecskétől, vagy arisztokrata urtól származnak, mert hát természetesen itt is mint mindenütt, a hol kíváncsiak gyűlnek össze, a női nem van nagy többségben. Sokszor felhasználják egyesek az ilyen kedvező alkalmat, hogy valami kérést, vagy folyamodást a királyhoz juttassanak. Nagybárá parasztemberek, a kik valamelyik szomszéd faluban laknak, a folyamodók; ezek után szó nélkül tédre ereszkednek s könyörgő tekintettel nyújtják feléje a magasra tartott írást. A király mindig elkéri a folyamodást s boldoggá tesz egy szegény embert.

A gyakorlat menetét azért mindig megfigyeli a király, s katonás köszöntéssel szokta kíséretének az ítéletét elmondani. „A lovas támadás nagyon szép volt“, vagy

„Az állás jól van megválasztva, a tűzesség itt kitűnően működhetik“, — vagy pedig: „Szépen fejlődött ki az ezred, a támadás pompásan volt intézve“, — ilyenformán szokott nyilatkozni, ha dícsérendőt talál. A hibát is rögtön meglátja, így Dévánál pl. ezeket mondta: „Ideje, hogy a lovas-üteg visszavonuljon, különben elzárják az utját.“

Ha a védő megteszi kötelességét, mondta a király Déván, akkor itt hiabavaló minden támadás, s csakugyan, mikor az ellenség nagy tömegekkel megtámadta az állást, könnyű szerrel visszaverték. Lépésre vezényelje a dandártábornok ur, a tartalék elég jókor megérkezik. — így szólt az utolsó gyakorlati napon Déván, megsajnálva a nagyon elesigázott, szaladó katonákat s jól tudva, hogy ha lassabb tempóban haladnak, akkor is elég jókor érkeznek az ütközetbe.

A honvédek nagyon sokszor dícsérte meg a király az idén is. „Ugy-e pompások az én honvéd huszáraim?“ — ezeket mondta a király Főthon a 'meghívott katonai attackéknak, mikor azok Henneberg altábornagy vezénylete alatt igen sikertűt támadást intéztek. S a katonai attachék is valamennyien valóságos bámulattal beszéltek a hoavédhuszárokról.

A király minden alkalmat felhasznál, ha dícséretet talál, hogy buzdító, lelkesítő szavakkal elmondja véleményét. Az utolsó gyakorló napon mindig maga köré gyűjti a tiszteteket és rövid szavakkal, de teljesen kimerítően elmondja ítéletét az egész gyakorlatról. Rendesen sorra veszi a király az egyes fegyverneket, s megdícséri azokat, vagy a csapatokat, a parancsnokokat pedig nevükön említi, s úgy mond pár dícsérő szót. De a kifogásolni, s korholni valókat se hallgatja el a király, bármily magas legyen a hibás rangja. Mikor elmondta a király véleményét, akkor rendesen: „Isten velünk uraim!“ szavakkal bucsuzik el a tisztektől s az éljenző közönséget barátságosan köszöntve elvágat.

A hazatérő katonák pedig, kikkel napiparancsban tudatják a király dícséretét, még esztendő múltán is büszkén emlegetik a dícsérő szavakat. (E-s)

A „holland“ Madács.

(Folytatás.)

A szabadságharcz kitör; a cseszveit kastély ura örömmel üdvözli a harcziás hangokat; bár a kegyetlen sors őt a szenvedés ágyára szegezte; bár a hősk. babérai nem osztozhatik, de lelke gyönyörködik az övéi glóriájában. „Az osztrák monarchia összes népei felhczellettek a „lázdók ellen.“ Máltán mondhatá Petőfi

„En ware ik ook niet als Hongaar geboren,
Nu sloot ik niet dees natie een verbond,
Die zoo verlaten strijdt, zoo gansch verlaten.
Als nog geen volk op heel het wereld rond...
Croaat en Servier, Duitscher, Slaaf, Wolake,
Zijt ge allen dan op den Hongaar ontbrand?
Beschermd u tegen Turken en Tartaren
Niet t' blinkend zwaard in der Hongaar hand?“

Majd az oroszszal látá magát szemközt az osztrák legiokon, folyvást diadalmaskodó hős nép. „A nagy Kossz vas lábát a tulhatalom által lenyomott és a világi kapitulatio által fájdalom! egy hősi époszát eléktelenítő lap felett is síró nemzet nyakára helyező és vérbe fojtja el, a mi még ellenállásra gondolt, a mi még, miután már a nagy láng elfojtatott, még akkor is, mint az egykor oly

Vásárhelyi élete végső éveiben nagyon előrehaladott kora miatt káplánt tartott. Borosnyai Lukács János volt a káplánja, kit az enyedi egyház Vásárhelyi halála után papjául hívott meg. Vásárhelyi korában az enyedi luth. egyház már annyira meg volt gyengültve, hogy lelkésze csak káplán címet viselt.

* * *

Borosnyai Lukács János szül. Dobolyban 1694-ben. Tanulását a nagybaczoni, akkor virágzó állapotában lévő iskolában kezdte és folytatta a poetika klasszig. Innen Enyedre jött át s iskolai tanulását az enyedi főiskolában folytatta tovább. A theologiai tanulmányokat végezve, Vizaknára ment s ott pár évig, mint iskola tanító szolgált. Mint vizaknai iskola tanító kevés pénzt szerezvén össze, ezzel 1722-ben a leydai híres egyetemre ment ki, hol 4 évet töltött el. Hazájába 1726. évben vissza térvén, ugyanazon évben a nagyon előregedett s e miatt elgyengült Vásárhelyi K. István enyedi pap és erdélyi ref. püspök káplánjává alkalmaztatott s két évvel később ugyanezen egyház rendes papjául hivatalolt meg.

Enyedi papsága ideje alatt, lelkész társa Náduvvari Sámuellel, ennek a helvetica confessióval ellentétben álló tanításai miatt több alkalommal kellemetlen összeszóalkozásai voltak.

Egy alkalommal jelesen, Náduvvari predikációja miatt annyira indulatba jött, hogy templomban álló helyéről felállott s az egész gyülekezet hallatára így szólott paptársához fel a szószékbe: „Protésztao k,

arémonstransok sem szólnak ilyen vastagon!“ s ezzel a templomból kiment.

Borosnyait az egyházi főtanács 1735-ben az udvarhelyi főiskolához helyezte át, hogy mint igen erélyesnek ismert férfi, ezen zilált helyzetben levő főiskola ügyeit hozza rendbe, mely nehéz feladat megoldása erélyének, kitartó munkásságának és tapintatos eljárásának sikerült is. Az Enyeden 1748-ban tartott közszinat generalis notariussá választotta s egy évvel később, — Pelsőzi János püspök elhalálózván. — a püspöki hivatalot foglalta el.

Borosnyai korának egyik legkitűnőbb theologusa volt. Egyházi beszédei rövidke, előadása kellemes, megnyerő. Mint ember igazságszerető, nyilt, szeretreméltó. Bánás-modora előzékeny, bizalmat ébresztő. — Mint egyházi főiszttviselő bölcs, szorgalmas, rendszerető, határozott.

Elhalt 66 éves korában 1760-ban. Mint püspökről szépen és kellő részletességgel szól Bod Péter a „Smirnai Sz. Polikarpusban“.

* * *

Náduvvari Sámuel, melyik évben és hol született? biztosan tudni nem lehet. Nagy a valószínűség, hogy Tordoson született s Náduvvari Istvánnak 1708-an kezdődőleg tordosi papnak volt a fia s Náduvvari Péter szásvárosi első papnak unokája. Iskolai tanulását az enyedi Bethlen-főiskolában folytatta, melynek végeztével pár évet valamelyik külföldi egyetemeken töltött.

*) Lásd Bod Péter „Smirnai Szent Polikarpus“.

fényes kon, rövid merő berek

rajzolásában melyek költés iránti nem téved dalom külföldi kárho lairól, szony nál a litikai nyozá világi be ne

íróhoz remén kereső sét s leve o a „bo edesit lódás helye Ily ál felett veté nem kezett nek kötele őt az mat szenv hoz! talan nének csak Szolg Muzs nyilh keblé

indok fátvok hullat hogy és ne tésé f hullat naszb

— ju (rever és e tanítvá nyilvá kezd t

Ugyan főkons állasp főhatóló

ségére dezik,

adott vétele 1734-ig ne

mezlet továb natnal tatni hanem sorabó 20-iká

itt kitűnően fejlődött ki az — ilyenformán A hibát is rögzítette: „Ideje, en elzárják az

mondta a király s csakugyan, madta az állást, melyre a dandárt vezetik. — így megajánlva a tudva, hogy elég jókor ér-

te meg a király z én hon- ndta a király t, mikor azok gen sikerült tá- valamenynyien szászokról.

ha dicséretes pondja vélemény- ga köré gyűjtö kimerítően el- tendesen sorra s megdicséri at pedig nevü- De a kitogá- király, bármily ndta a király k uraim! — sza- zó közönséget

papiparancsban k multán is (E—s)

kastély ura a kegyetlen hősök, babó- ödik az övéi nepei felhez- hatá Petőfi

reboren, oud, verlaten. ld rond... Wolake, tbrand? areu ar hand?

az osztrák A nagy Ko- és a világosi éléktelenítő vérbé fojtá, miután már az egykor oly

az enyedi ban papjái ürességben lett elvégre papi lakok ház vagyon- kát papi állo-

le álláspontra s univér- s az életben, sonyai ezt nem m. több alka-

felől az er- zással vettek megidézést t tartandó a.

s igyekezett nvén, — a vezményyel ref. Anya- állanak, az vissza fog

fényes tűz szikrája, felcsillant. A súlyos járommal nyakukon, megbűnhődni látszának Árpád és Hunyadi fiai azon rövid időért, melyben azt nyakukról lerázták, melyben merészek voltak arra emlékezni, hogy apáik szabad emberek voltak és az utódoknak is azoknak kell lenniök.

Im, lehet-e hűvebben, szebben és rokonszenvesebben rajzolni azon állapotokat, melyeknek a „tragedia“ írójában a patriotát foglalkoztatniok kellett, mint ama sokak, melyek a nemzetünk iránt melegen érző szív mellett a költészet varázsszínével festő művészen a történelem iránti érzékről is csalhatatlanul bizonyítanak. Hányszor nem találkoztunk magyar történet-íróknál ama goromba tévedéssel, mely a jogokért folytatott küzdelmet „forradalomnak“ mondja és hányszor nem kell tapasztalunk külföldi történetírónál amaz elfogultságot, mely csak kárhözvadás tud megemlékezni a „lázangók“ ama diadalairól, melyeket megtagadni nem áll hatalmában. Ily viszonyok között, lehetetlen érdemül nem róni fel Wallisnát ama jelenséget, hogy a kor jellemének, hazánk politikai viszonyai-, jogállapotának lelkiismeretes tanulmányozása alapján, a 48—49-diki küzdelmet a maga igaz világlátásában, a „Szabadságharc“ nymbusszával mutatja be nemzetének.

Ezután elhagyja a történelem terét, közelebb lép az íróhoz és utánozhatlan szép vonásokkal rajzolja a honfui reményekben csalódott és a szerelme ölné vigasztalást kereső lélek állapotát: a börtönbe került költő epkedését szép neje után, a lázas sietséget, melylyel szabaddá léve otthona felé siet az édes reménnyel szívében, hogy a „boldog szempillant, mely álmaikat a börtön ágyon megédesíti, most bizonyosan megvalósul!“, — a végtelen csalódás feletti fájdalmát, midőn a várva-várt boldogság helyett családi szentélyét féldulva, otthonát üresen találja. Ily állapotban, — fűzi tovább költő, — hazája sorsa felett kételkedve, szerelmében megcsalva, annak karjaiba veté magát, kinek szívében csalódnia lehetetlen volt. És nem is csalódott. Az anya a szeretet gyöngédségével igyekezett elviselhetővé tenni beteg fának a fájdalmát, melynek bekövetkezését megátolni nem lehetett, az atyai kötelességek tudatának felébresztése által kirántja ugyan őt az apathia téltenségből, de zárkózott, néma fájdalmát megöröszölni nem bírta. És a költő e néma szenvedése oly igen illett nemzetének akkori hangulatához! Az egész országon mély hallgatás vett erőt, hasztalan kérte Petőfi barátja, Tompa, a madarakat: nemének, maradnának; hiában lelkesítette őket: „Fiaim csak énekeljétek!“ Ugyan miről énekelhettek volna?! Szolgágról talán? „Nem, a magyarok büszke, szabad Muzsája nem hagyá magát meggyaláztatni; de hogyan is nyilhattak volna dalra ajkai, holott a fájdalom szorítá keblét és fojtá el hangját, midőn annyira érezte Arannyal:

Thans kan mijne ziel slechts welen
Voor en hemel vol van wolken,
Voor een strijd, te uitgestreden.
Enkel graven heeft tof tolken.

Miután íróknak az eddigiekben a költő fájdalmának indokait felmutatta, annak lelkéről lebbenti le most a fátyolt, láttatni engedve szemünknek az abban forogó hullámzó gondolatok árját. Madách érezte, úgy mond, hogy mély fájdalmának költészetében kell szárnyat adnia és nem volt-e a fájdalom hű képe a nép illúziók elvesztése feletti minden mély fájdalomnak a földön? Nem hullattak-e ezeken, titkon vagy nyíltan, némán vagy panasza törve ki, forró könnyeket, elvesztett boldogságuk

Ezen zsinati ítélet meghozatala után csakhamar, — jul. 12-én — Marosvásárhely kötelező nyilatkozatot (reversalis) ir alá, hogy a r é s z l e g e s k e g y e l e m é s e l ő r e e l h a t á r o z á s h i t e l v e i v e l e l l e n k e z ő t a n i t á s á t, a z s i n a t a l t a l m e g h a t á r o z o t t i d ő h a t á r a i n b e l ő l, n y i l v á n o s a n v i s s z a f o j g a v o n n i s a z e z e n h i t e l v e k k e l e l l e n k e z ő t a n i t á s o k t ó l j ö v ő r e s z i g o r u a n ó v a k o d n i f o g.

Ezen nyilatkozatát azonban csakhamar megbánta. Ugyanis nov. 27-ről kelt és a Nagyszébenben székelő főkonsistoriumhoz intézett egy iv terjedelmű levelében, álláspontja igazolását utolag megkísérlti s ezen egyházi főhatóságot arra kéri, hogy a visszavonás súlyos terhe alól őt feloldozni kegyeskedjék.

Hivatkozik még életben levő szülőire, kedves feleségére, két kiskoru gyermekére s ezek érdekében is esedezik, hogy könyörüljön rajta.

A főkonsistorium hajthatlan maradt s kérelmére adott válasza elutasító volt.

Nádudvari a főkonsistorium elutasító válaszában vétele után is késett a visszavonással. — Eltelt az 1734-ik év s ő a z s i n a t h a t á r o z a t á n a k e l e g e t m é g m i n d i g n e m t e t t.

A következő év elején a püspöktől szigorú figyelmeztetést vesz, hogy kötelező nyilatkozatának eleget tenni tovább ne késedelmezzék, mert ellenkező esetben, a z s i n a t n a k s z e m e l y é r e v o n a t k o z ó h a t á r o z a t a v é g r e f o g h a j t a t n i s ő n e m o s a k e n y e d i p a p i á l l á s á t f o j g a v e s z t e n i, h a n e m n e v e i s t ö r l ő t e t n i f o g a z e r d ő l y i r e f. s t a t u s p a p j a i s o r á b ó l. — Végül a visszavonás napjára 1735. február 20-ikát jelöli meg.

(Folytatása következik.)

sírján? Nem gyászoltak-e milliói előtte be nem teljesült várakozásokat, meghiusult reményeket és széttört bálványképeket? és nem lépdelnek-e még milliói utána romokon? Oh, ha feltámadhatna az ember, ki kezdetül fogva szemtanuja volt a földi dolgok folyamának, ki minden várakozásait vele élte át, minden küzdelmeit vele küzdötte, ki a világ-levés és fejlődés procesussát nyomról-nyomra követé: ugyan minő érzelmekkel állana meg a végponton. Miben találhatna még kiengesztelődést és mi lelkesíthetné még? Minő nagy eszmék lelkesíték őt és hányat látott azokból meghiusulni! Lelke körül alakok elevenednek meg; a mult egész története, a jövő ábrándképei, a történelem egész nagy könyve megnyitja szeméi előtt és a kezdetben ködszerű képek lassanként concret alakot nyertek. Lépése ruganyosabb lett, szemé visszakapá tüzét. az emberi csalódás és emberi fájdalom nagy mumiájában, melyeket a történelem előtte tolmácsolott saját fájdalma felolvadt, mint a gyászdal egy akkordja az egésznek busongásában és midőn őt 1861-ben a népszava, mint képviselőt a fővárosba hívá: egy munka bevégzett kéziratával jelent meg Pesten, melynek rendeltetése volt Madách nevét mindenkinek ajkára ültetni.

Eddig tart a bevezetés első része és én teljesen meg vagyok győződve, hogy ez is elég volt arra, hogy e lap t. olvasói kedvező ítéletet alkossanak. Madách fordítójáról. A költő genitálisa azonban maga nagyságában csak a következő részekben nyilvánkozik, ott hol az „Ember tragediája“ gondolatának eredetiségével, e gondolatnak „Faust“, „Don Juan“ Ahasveruséhoz való viszonyával foglalkozik.

Erről közelebbről.

Józsa Zsigmond.

IRODALOM.

A „Pesti Hirlap“-ot a társadalmi és politikai élet immár bekövetkezett nagyobb élénksége valósággal nélkülözhetetlenné teszi a művelt magyar olvasóközönségre nézve; mert azonkívül, hogy e lap mindig hű és megbízható krónikása a napok történetének, egyuttal a hosszú téli esték unalmának elűzésére benne található a legtöbb mulattató, nemesen szórakoztató s hasznos tudnivalókat is tartalmazó olvasmány. S mindezek föl a lap előfizetői hetenkint önálló zeneműleket is kapnak, mely a legjobban megvalogatott darabokat tartalmazza s zenekedvelőkre nézve becses gyűjteményre szaporodik már néhány hó alatt is. A lapban most folyó érdekes orosz regényt a „Kilenczedik hullám“ (Danilevszky Gergelytől), még november hóban egy szenzációs angol regény, azt pedig egy nem kevésbé érdekes eredeti regény fogja követni. A „Pesti Hirlap“ ma méltán mondható a legolcsóbb napilapnak, mert bár mindennap 16 teljes oldalon jelenik meg, ára egy óra csak 1 frt 20 kr., negyedévre 3 frt 50 kr., s az előfizetés minden naptól kezdhető. Előfizetési pénzek a „Pesti Hirlap“ kiadói hivatalában (Budapest Nádor-utca 7.) kűndendő, honnan mutatóvány-számokat egész hétiig ingyen küldenek.

VEGYES HIREK.

— Nagy Péter püspök síremléke e hó 28-án leplezetett le Kolozsvárt, nagy közönség jelenlétében. Az ünnepi szertartást Szász Domokos püspök végezte s emlékbeszédet dr. Kovács Ödön tartott. — E napon nyílt meg az erdélyi reformátusok kerületi közgyűlése is, mely a tavaszi rendkívüli közgyűlésről lemaradt ügyeket fogja tárgyalni. A gyűlésen báró Kemény Gábor ó excellenciája elnökölt.

— Gyász hír. Báró Báffy Ádám, az erdélyi főurak egyik legrokonszenvesebb alakja, 41 éves korában meghalt Választi kastélyában. — Az elhunyt az erdélyi gazdasági egyletnek s az erdélyi magyar közművelődési egyletnek buzgó s áldozatkész elnöke volt. Önkészítette kályhái, faragványai, szakértelemmel berendezett gazdasága, ménese, kertészete országos hírnevet vívtak ki a munkát megbecsülő s minden téren a haladásért lelkesülő főurnak. A mult évben emésztő álnok betegség lepte meg a derék férfit, ki a szenvedések rövid szüneteit is arra használta fel, hogy gyönyörű elfogadó termének saját készítésű izléses diszitményeit befejezze, mintha sejtette volna, hogy sietnie kell, mert perczei meg vannak számlálva s azokat sem az orvosok tudománya, sem övéinek szeretetteljes ápolása továbbra nyujtani nem képesek. — Emlékezte legyen áldott, pihenése zavartalan!

— A szüret végefélé közeledik. Az eredmény, mennyiség tekintetében, általában közepes vagy azon alóli, a minőség 9—14 fok közt váltakozik. — A vevők eddig nagyon tartózkodó állást foglaltak el s ezért, meg itt-ott a gyengébb minőség miatt is nyomottak. Jelenleg a közönséges mustot 70 krtól 1 frtig veszik, a faj szőlők mustját 1 frt 40-től 2 frtig.

— Az őszi nedves hideg napok kellemetlen kísérői, a betegségek, itt-ott már mutatkoznak, így pl. Nagyenyeden a mult héten néhány szelid bárányműlő s 2 súlyosabb roncsoló toroklob mutatkozott.

— A gyulafehérvári ev. ref. egyházközség alig egy éve, hogy ódon templomának tornyát és fedelét újból fedette s már ez évben a templom belsejét a kor

igényeinek teljesen megfelelőleg díszesen megújította. A megújított templomban október 23-án ünnepélyes istentisztelet tartott, mely alkalommal helyi lelkész és e. m. jegyző nt. Elekes Viktor emelkedett szellemű beszédet. Az ünnepélyen nemzetiségi és valláskülömbőség nélkül nagyszámu és intelligens közönség vett részt.

— Az országos régészeti és embertani társulat folyó 1887-ik évi október hó 25-ikén tartott ülésén Réthy László dr. a hun-székelly íróról érkezett. Mint-hogy a felolvasás tárgyát képező cikk szorosán összefügg a szerzőnek a székelylek eredetéről szóló nagyobb tanulmányával, bevezetésül röviden annak lényegével ismerteti meg a közönséget. Tagadja a székelylek hun eredetét, miként Hunfalvy teszi, de Nagy Géza magyarázatát sem fogadja el, a mely szerint a székelylek a Csaba magyarjai voltak. A nyelvészeti és kulturhistóriai tények kétsértelenné teszik, hogy a székelylek a magyarsággal egy népfajt alkotott s eredetileg Erdély nyugati részeit lakta, a honnan, hogy a bessenyő hordák betörései elől megmenekedjék, kárpátalji lakóhelyére csak szent István kormányja idején költözött. Midőn aztán a magyar királyok Erdélyt szervezik, a keleti határ védelmére alkalmazzák; innen mai nevök is, a mely nem jelöl nemzetiséget, hanem katonai foglalkozást s előőr. határőr értelemben az Árpádok korában országszerte ismeretes volt. Ezek után természetesen szó sem lehet arról, hogy a székelylek oly ősi irárendszerrel élt volna, a mely megelőzte az irástudásnak azt az alakját, melyet a magyarságnál találunk. Anonymus, Bonfin s mások följegyzései azt tanítják, hogy a székelylek ép úgy, mint az őlandi finnek, a rovás-féle írásban nagy jártassággal bírhattak. A híres hun-székelly írás, a miként a csikszentmiklósi és enlaki fölíratokon személhetjük, nem egyéb a héber írás mintájára készült gyártmányról, olyan elemekkel vegyítve, a melyek elárulják, hogy az alfabet készítője egy fakultás végzett székelly theologus volt, a ki a XV—XVII. század nyelvtudományának eszmeköréből indulva ki, tudakosságából s a kort jellemző archaizáló törekvésből szerkesztett össze s mint ilyen kézzől-kézre járt, a minek az lett a következménye, hogy a mechanikus másolás folytán egyes betűknek több variánsa is keletkezett.

— A magyarigeni kerületben a november 3-ra kitűzött választás úgy látszik nem fog simán lefolyni. M. Igenben folyó hó 26-án, Zalathnán pedig 28-án több választó összegyűlvén, — itt Oelberg Gusztáv, — ott Veszelyi Károly elnökölte alatt, — némi eszmecsere után b. Kemény Géza t, marosújvári kerület több ízben volt képviselőjét jelölték ki, — ki 28-án Vajasad és Borbándon, — 29-én Zalathnán, 30-án pedig M. Igenben tartja program-beszédjét szép közönség részvételével, melynek soraiban főispán ur ó mltsgán és Csató János alispán ó nágán kívül, a kerületi tisztviselők, Novák polgármester stb. élvezettel hallhaták a jelölt előadását. Ellenjelölje dr. Rosenbergyula pesti ügyvéd, kinek annak idejében Bathiány gróffal szomorú végű párbaja volt, kinek érdekében folyó hó 28-án M. Igenben, O. Veress Sándor sárdi ev. ref. pap elnökölte alatt látogatott érkezett volt. Ugy hisszük azonban, hogy a választás megfelelő irányu vezetés mellett, — b. Kemény Géza győzelmével fog végződni, s ezzel a képviselőház egy képzett erőt fog nyerni.

— Bucsú nyilatkozat.*) Midőn eltávozásom alkalmából folyó hó 19-én Marosújvárt rendezett bankett nagyszámu részvevőtől, az egész nagyközönség kedves emléktől lakóitól e helyen is bucsút vennék: a vidéken lakó feledhetlen ismerőseim és barátaim felé is fordul szívem, mely Isten testi és lelki áldását kéri mindnyájukra. ! Fülelő Szász Lajos.

— A bőr elkeresedése. Lapunk egy barátja a következőket írja: a bőr elkeresedése különösen lábokon, a mit népiesen tyukszemnek nevezünk, mivel nagyobb mérveteket ölt és ez az egybaj az, melyen éppen az egészséges sokat mozgó és járó emberek és azok a nők és férfiak szenvednek leg többet, a kik a „kis“ lábbeliket kedvelik. Sok szakember foglalkozott már azzal, hogy miként lehetne e kellemetlen bőrkérgesedést alaposan eltávolítani; de a sok kísérletnek az eredménye a lapok hirdetései közt mutatkozna legjobban és pedig hangzatos írázisokban. Mindezek az agyon dicsért csodaszerek azonban nem sokat érnek, mertha eltávolítja is a tyukszemet, ugyanazon helyen rövid idő múlva ismét visszasjön. Tudtommai és saját tapasztalatom szerint az egyedüli legjobb szer a Luser-féle turista-tapasz, mely alaposan, könnyen és biztosan eltávolítja a tyukszemet és egyéb bőrkérgesedést akár a kézzől, akár a lébről és néhány nap alatt visszaadja a bőrnek régi lágy-ságát. A Luser féle turista-tapasz a vidéken minden nagyobb gyógyszerárban és Budapesten a főraktárban: Török József gyógyszerésznél (királyutca) 60 krnyi csekély árért kapható; de ajánlom, hogy a vevő csak Luser felét kérjen és fogadjon el, mert a többiek nagyrészt csak gyenge utánzatok.

CSARNOK.

Egy népfelkelő tragoediája.

(Folytatás.)

Mikor aztán a világozság atyja, Phoebus, az alkony ólón bucsuzóra küldé bibor sugarait fényes szekeréről, fölkerelkedett a harczeverő hadfiak marczona csapatja, hogy rendeltetése helyére vonuljon. Lámianak bucsuznia kellett, szeretett családjától.

* Balázs István marosújvári postás által „ujabban“ elkötött, a főbányahivatal elé terjesztett „postaiszimatolás“ miatt leveleim czélhoz juttatásában kétkedve: keresem a nyilvánosság eme-helyét. F. Sz. L.

O dicső Bacchus! ki felkeresed a szívnek legtitkosabb rejtekeit, feloldod a lenyűgözött nyelveket, megcsapolod a legszívósabb könyzacskókat: te tetted azt, hogy a bucsunál ur és szolga, urnó és szolgálóleány mind egymás nyakába borultak, — az ugró papok áldólag tarták szent karjaikat a jámbor leánykák felé, s még az anyósok is töredelmes szívvel járultak az áldó kezekhez és . . . mindnyájan elkeseredének és sirtak lelkők szakadtából.

Végre föleszmélt a vezér s egy katonai parancsszóval végét vetette a mind édesebbé váló bucsunak; hős csapata élére állt és vezényszavai saját nyelvbe ütődve visszhangoztak. Mekkora volt bálulása, mikor a vezényszóra, az ugrókkal egész családja megindult. Bármily világot átélő kedvében volt, e látványon megis meghökölt őseitől öröklött harcias szelleme. „De már ezt csak nem szenvedem; asszonyoknak nem leszek vezére. Eszméjetelek Mars papjai! utánam csak férfiak jöhetnek.”

Nagy nehezen köttelé vált a hadoszlop s nőnemű része otthon maradt, miután Lámia az összes istenekre fogadta, hogy a leányoknak katona férjeket fog szerezni a táborozás alatt. Megindultak tehát. Messze hallzott pajzsok döngése, a mint Mars istenre zengett himnuszok között lánzsáikkal ütöttek. Megérkeztek. Előttük állott a nagy Vesta temploma hatalmas körvonalaiban, s mellette az Atrium Regium, a szent szűzek lakása.

Csak itt, a titokteljes örök tűz közelében, a birodalom jó vagy bal sorsát rejtő szent hely mellett, érezte Lámia magasztos feladatának nagyváltát. Valami úgy ösztökölte, hogy imádatlalt boruljon le a hatalmas istennő előtt. Meg is próbálta. Amde egyfelől Bacchus nem engedő kivívott jogait, másfelől Mars vitatta el a Vestának szánt dicsőeneket; olykor Amor is megforgatá nyilait az ugrók lángoló szívében, kik sehogy sem tudák feledni a pompás lakoma édeleteit. Sok időbe került, míg az erélyes vezér a kijelölt helyek megszállására bírhatta őket.

A négy istennel valahogy kiegyeztek; de most jött az ötödik, a ki mindnyáját legyőzte. Ott ólalkodott kaján örömmel szemében, gunyosolylyal ajakán, gyönyörködve a tehetetlen ellenség kínos vergődésében. A küzdelem hosszu volt. De mit tehetett a négy isten által kegyetlenül megviselt gyarló emberi erő — egy ötödik ellen?

Morpheus rájok mérte az utolsó csapást. A csata elveszett. Tizenhárom bösi népfelkelő borította a Bacchus veretől párolgó, gyászos csatatér.

Nyugosznak ők, a hős fiak, vad tivornják után, hangos horkolással, a föld édes anya kebelén. Lánzsá-vasuk fényén, meg-meg villan a kaján csillagok kárörvendő mosolya.

Am az ellen nemes és nagy lelkű: áldólag terjeszti hatalmas szárnyait levert bősünk felé. Földi vágyak, hiúsult remények mind megvalósulnak egyetlen szavára. Nincs több Isten, csak Morpheus, a ki szívünk, lelkünk minden vágyát betöltheti. Végre Lámia is megoldotta élte nemes feladatát: megérte álmában mindazt, a miről valaha álmodni merészelt.

Egy maga küzd százak ellen; esze nélkül fut az ellen. Százával menti meg a polgártársakat. A hálás közvélemény fejeire teszi a polgári erény cserkoszorúját. Ot ünnepli egész Róma. Leányait, becsértéken felül, mind egy szálig férjhez adja.

Kézre sem jut a sok régi párta; nincs nagy ember a republicában, hogy ne törje zuzza jó magát utánna. Még a ki házas is, szívesen elválna, hogy ily dicső férfi

legyen az apósa. De még nagyobb boldogság is várja őt, a csaták rettentő villámát: jön egy kóbor csapat s elrabolja mind a két anyósát. Nősza rajta! mondják katonái, mentük meg a jó öreg néniket! Meg ne mozduljatok! ordítja Lámia; ha elviszik, ugy szenvedik a legnagyobb vereséget.

De még itt sem áll meg; most már ő keresi fel az ellenséget. Egész legiókat vezet a csatára; szembe száll magával a nagy Hannibállal s ugy megveri szegényt, hogy Itáliának legdélibb csúcsáig meg sem áll. Aztán elkalandoz messzi tengerekre; rácsap rettenetes, hatalmas népekre. Nincs ember, ki vele szembe szállni merjen Nincs halandó, a kit földre ne teperjen. . . . Aztán vissza, szágult rengeteg babérrel; senatus meg a nép várják hődelattal; az ősi városnak kicsinyje és nagyja csak őt emlegeti, csak róla zeng a dal. . . .

Almok álmodója, jó vitéz, Lámia! álmodj, a mig lehet, mert az ébredésed nagyon keserű lesz.

A távolból sötét alak közeledik; félve áll meg minden neszre; lassan, óvatosan körüljárja a palotát; látja, hogy az őrség alszik mint megannyi halott. . . . aztán hármass bagoly-huhogást hallat.

Lassan nyílik a palota kapuja; sötét lepelbe burkolt leányka lép ki rajta. Léptei oly remegők, szíve oly hangosan dobog, mintha árulója akarna lenni.

Még egy pillanatot s a két ifju szíve egymáson dobog. Ajkuk néma. Boldogságukat csak egybe dobbaó szívök tolmácsolja.

Minden perc egy halál! el hát gyorsan, susogja az ifju, s eltűnnek a sötét éjszakában.

Szegény leányka! nem tudja, hogy a ki mellett oly hidegen haladt el, épen édes atyja volt, a ki boldogtalan boldogságában épen akkor vonult be diadalszékére Rómába, Morpheus karjában.

(Folyt. következik.)

KÖZGAZDASÁG.

A gyümölcsfa-magvak vetésidőjéről.

Mintán a csiraképes gyümölcsfa-magvak biztos kikelésére csak abban az esetben számíthatunk, ha azokat idejekorán szakszerűen elvetjük s mivel számos gyümölcsfakadvelő épen a vetés idejére legkevesebb súlyt fektet s így gyakran a remélt időben csupán azért nem kelnek ki az elvetett magvai, mert azokat kellő időben az anyaföld kebelébe le nem tette: a gyümölcsfag vetésidőjére vonatkozólag tüzetes tájékozás okáért saját tapasztalataim és próbatételeim alapján jónak vélem felemlíteni a következőket:

A magvakat nyomban a gyümölcs élvezése után — mielőtt azok kiszáradnának — azon frissében elvetni legajánlatosabb.

Mintthon azonban a gyümölcsfa-magvak készlete többnyire ősszel szerezhető be, azért a vetés is akkor legkényelmesebben eszközölhető, annnyival is inkább, mert ebben az évszakban legtöbb szabad idővel rendelkezik a gyümölcsfa-tenyésztő.

Az alma és körtefa-mag érésidőjétől számítva — tehát körülbelül június havától kezdve — folytatólagosan márczius végéig sikeresen veteményezhető. A mondott

időpontig minden mesterkélt csiráztatás nélkül, tápdus porhanyó földbe szabályszerűen elvetett s egészben a jó természetre bízott csiraképes alma- és körtefa-magvak okvetlen kikelnek, megjegyezvén azt, hogy a tavaszi vetés után nyrt magoncok korántsem lesznek oly erőteljesek, mint az érésük idejékor, ősszel vagy a tél folyama alatt vetett magvakból előállított egyedek.

Az érésük idejékor, ősszel és a tél folyama alatt vetett alma- és körtefa-magvak az időjárás kedvező vagy kedvezőtlen voltahoz képest, márczius hó vége vagy április elején kelnek ki, ellenben a tavasszal elvetett magvak, a vetés napjától számítva, minden körülmények között 35—40—45 nap alatt indulnak kelésnek.

Április elejétől közepéig csak azon alma- és körtefa-magvak veteményezhetők sikeresen, melyek a tél folyama alatt mérsékelt nedves homok között rétegezve voltak, ellenkezőleg azok csak a jövő év tavaszán kelnek ki.

A birsalma- és birskörtefa-mag érés időjétől kezdve legkésőbb február végéig vethető, ezen időn túl vetett magvak vagy igen hiányosan, vagy épen ki sem kelnek. Csiráztatott magvakat is igyekezni kell legalább márczius közepéig elvetni, mert ezen időn túl azok kikelésére legfeljebb a jövő év tavaszán számíthatunk.

A berkenye mag érésidőjétől számítva szintén legkésőbb február végéig elvetendő.

Mandula, kajszibarack és ősi barackfa-magvak érésidőjéktől kezdve legkésőbb január végéig vetendők, s azok márczius végén, április elején vagy végén okvetlenül kikelnek. Február, márczius és április havában tisztán vetett magvak — kivált szárazság esetén — csak a második évben kelnek ki; ellenben rétegezett, illetve csiráztatott magvak márczius végén vagy április elején elvetve, 20—25—30 nap alatt teljesen kikelnek.

Sajmeggy-, cseresznye és meggyfa-mag érésidőjétől számítva legkésőbb november végéig elvetve, a következő év április havának közepén kikel, a későbbben vetett magvak csak a második évben kelnek ki.

Szilva és galagonya mag legkésőbb november végéig vetendő, mely esetben a következő év április vége felé kelésnek indul. Ezen időn túl vetett szilva és galagonya-mag egy évig hever a föld alatt.

Kökényszilva és nászpolya-mag szintén legkésőbb november végéig elvetendő, mert későbbben vetve csak a második — sőt, ha a mag nagyon száraz volt — nem ritkán a harmadik évben buvik ki a földről.

Diót és gesztenyét legkésőbb február közepéig iparkodjunk elvetni.

Ezen közlemény kapcsán felemlítem, hogy nálam Balaton-Henyében, (u. p. Köves-Kállya) a következő friss csiraképes magvak kapkátok, még pedig: alma-mag kilója 2 frt 20 kr, cseresznye-mag kilója 1 frt, dió (papirheju) kilója 50 kr, kajszibarack kilója 50 kr, kökényszilva kilója 50 kr, körte-mag kilója 2 frt 30 kr, mandula-mag kilója 50 kr, meggy-mag kilója 1 frt, ősi-barack mag kilója 50 kr, sajmeggy-mag kilója 1 frt 50 kr és szilva kilója 50 kr.*)

Teleki János, főkertész.

*) A magok árjegyzékének közléséből látható, hogy azok gyűjtése is haszonnal jár. Szerk.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

H I R D E T É S E K.

Sz. 2800—1887.
tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Nagyszéheni ALBINA TAKARÉK és HITELINTÉZETNEK MIHU NICULAI és PEJA NIKULAI ellen 255 frt tőke, ennek 1884. évi november 5-től járó 8% kamatai kielégítése végett, végrehajtást szavadó MIHU NIKULAINAK a farkastelki 180. sz. tjkben A+ 1—31. rendszám alatt foglalt fekvései 764 frt 30 kr megállapított kikéltási árban és PUJA NICULAINAK a farkastelki 186. sz. tjkönyvben A+ 1—21. rendszám alatt foglalt fekvései 836 frt 66 kr megállapított kikéltási árban Farkastelke község előjárásági helyiségében

1887. évi november hó 23-ik napján délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árverésen a kikéltési áron alól is eladhatnak. Venni szándékozók kötelesek a kikéltési ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapírban a kikéltő kezébe letenni.

A vételért pedig vásárló 2 egyenlő részben, az árverés jogerőre jutása után 30 és 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különbön az árverés megállapított feltételei alóliit könyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Farkastelke község előjárásági nál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól
Nagyenyeden, 1887. július hó 12-én.

Én, Csillag Anna

1877. Lössau oriasi Loreley-hajammal, melyet az általam föltalált kenőcs 14 havi használata után . . . kihullást, elősegíti a hajnövekedést erősíti a hajbőrt, uraknál elősegít egy teljes erős szakálnővést, rövid ideig való használat után a hajak, valamint a szakálnak természetes színt és sűrűséget kölcsönöz és megővja a korai őszüléstől a hajmagasabb költ. egy köcsög ára 50 kr, 1 frt, 2 frt. Postával küldés naponként a pénz előleges beküldése, vagy postautánvételt mellett az egész világba.

CSILLAG és TÁRSA,
BUDAPEST,
király-utca 26.

17—20

Sz. 2236—1887.

k. i.

Árverési hirdetmény.

Abrudbánya város tanácsa részéről közhírré tétetik, miszerint:

1. A szesz- és pálinka árulási jog;
2. Az országos- és hetivásár, a héten általi vásárvám;
3. A bor és sör kocsmárlási díj;
4. A városi mézszárszék és ahhoz tartozó vágóhíddal;
5. A kövezetvám;
6. A héten által és hetivásár alkalmával levágandó marhák utáni fogyasztási díj;
7. A hentesek által hetivásár alkalmával használandó vágóhídnak beszedési díja;
8. A várost illető vadászati jog;
9. A kornatorki, bugyi és Múdin Nikolac nevű szenarének; és
10. Az 1877. helyrajzi számú porondos hely az 1888-ik év január hó 1-ső napjától kezdve — náton, egyaránt — követhető évekre — hasznosbérbe kiadatik.

A nyilvános árverés Abrudbányán, a városi tanács nagytermében ez évi november hó 15-én reggeli 9 órakor és eshetőleg következő napjain jog megtartatni, miről vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel értesíttetnek, hogy az árverési feltételek a polgármester irodájában a hivatalos órákban megtekinthetők.

Az árverezni kívánók 10% bánatpénzzel lássák el magukat.

Írásbeli ajánlatok a kívánt bánatpénzzel ellátva a város polgármesteréhez az árverés megkezdése

Ny. Wokál János könyvnyomdájában Nagyenyeden.

előtt beadhatók, melyekben határozottan kiemelendő, hogy ajánlattevő az árverési feltételeket ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

A b r u d b á n y á n, 1887. okt. hó 25-én.

A városi tanács.

Nézetem dr. J. G. POPP ur Bécsben

cs. k. udv. fogorvos

száj-kozmetikájáról.

B u d a p e s t, 1879. szeptember.

Az igazság érdekében, ki kell nyilatkoztatnunk, hogy valamennyi száj- és fogkozmetika, melyet a kutató jelenkor ugy Bécsben, mint a vidéken az egész birodalomban forgalomba hozott, náluk

POPP anatherin-szájvize,

fogcsiszója és pasta

elhomályosította és bitterbe szorította. Ez a kozmetikák nálunk nélkülözhetlen töltétszerek lettek, melyek minden néposztályban foglaltak, kozmetikák, melyek 10—20 év múlva is épp oly gyakran fognak keresztet, mivel most orvosaink oly szerények, hogy semmi hasznos szert feltalálni nem akarnak, miután tudják, hogy azaz, mire sem monnának annál kevesebb, mintán az őssz Popp-féle kozmetikák első magyar orvosaink kezelt szerint azon jól megvizsgált s jónak talált tudományos sikerű szerek, melyek feltalálójuknak jótékony hatásuk által becsületesé válnak.

Ílks St., magánzó.

A hamisított Anatherin szájvize — a vegyelem zés kimutatása szerint s az egészségre nézve ártalmas keverékekkel van készítve, miért is annak vételétől óvakodjunk. Kapható: Nagyenyeden Varró R. gyógy., Kovács J. gyógy., Marosújvárt Ersekújváry S. gyógy., Torockán Veress St. gyógy., Tóvisen Slatkovic B. gyógy., Verespatakon Moldován L. gyógy., Abrudbányán R-metel Igyógy., Gyéresen dr. Tomcsik J. gyógy., Felvinczen Kosa St. gyógy., Tordán Trajanovits G. gyógy., Velits St. gyógy., Wolf és fia G. gyógy., Feketehalom Rómer A. gyógy., Balászfalván Schiessl K. gyógy., Zsathán Nagy K. gyógy., Radnót Seney K. gyógyészerésznél